

Хенри Джеймс - „Бостънци“

Олив помоли да ви предам, че слиза след десетина минути. Напълно в неин стил – десетина. Не пет, не петнайсет, ала не и точно десет – девет или единайсет. Не ми поръча да предам, че се радва да ви види, защото не знае дали е така, а за нищо на света не би се злепоставила с лъжа. Много е честна нашата Олив Чансълър, винаги се стреми да постъпва правилно. Никой в Бостън не послъгва от вежливост – не знам какво да ги правя тези хора! Е, аз поне се радвам да ви видя.

Словоохотливото изявление идеше от руса, пълничка и усмихната жена, която влезе в тясната дневна, където посетителят, принуден да изчака мъничко, вече вгълбено четеше книга. Дори не беше седнал, преди томчето да го заинтригува – явно го беше взел от масата още с влизането си, плъзнал бе поглед из стаята и беше потънал в страниците. При влизането на госпожа Луна той заряза книгата, ръкува се с нея и в отговор на последната ѝ забележка каза:

– Значи, вие единствена послъгвате.

– О, не, изобщо не е чудно, че се радвам да ви видя – отвърна госпожа Луна. – Вече три седмици съм в този неумолимо праволинеен град.

– Не звучи ласкателно – отбеляза младият мъж. – Аз се смятам за праволинеен.

– Божичко, да си южняк е истинско наказание! – възкликна дамата. – Олив ме помоли да ви предам, че ще се радва да останете за вечеря. А след като го казва, значи, наистина се надява.

Склонна е да поеме този риск.

– Както съм облечен ли? – попита посетителят и посочи доста всекидневната си външност.

Госпожа Луна го измери с поглед от глава до пети и въздъхна леко усмихната, като че е пресмятала много дълъг сбор. Базил Рансъм наистина си беше дългуч и изглеждаше донякъде труден и обезсърчителен като колонка от цифри въпреки дружелюбното си лице, което бе свел към заместничката на домакинята и което беше толкова слабо, че две дълбоки строги линии се бяха врязали около устата като преждевременно появили се бръчки. Беше висок и слаб, облечен целият в черно, носеше риза с ниска и широка яка, а поизмачканият ленен триъгълник, който се показваше под жилетката му, беше украсен с игла с малък червен камък. Въпреки бижутото младият мъж изглеждаше беден – доколкото може да изглежда беден млад мъж с толкова красива глава и такива великолепни очи. А очите на Базил Рансъм бяха тъмни, дълбоки и искрящи и главата му излъчваше възвишеност, която доста притуряше към ръста му. Такава глава виждаш да стърчи над тълпата, да седи на съдийска маса или на политическа сцена и дори върху бронзов медал. Челото му беше високо и широко, а от него като грива се спускаше гъстата му черна коса, идеално права, лъскава и без път. Всичко това и особено очите с тлеещия в тях огън, бяха признаци, че от него би излязъл велик американски държавник или пък просто че е от Каролина или от Алабама. Всъщност беше от Мисисипи и говореше с осезаем местен акцент. Никакво съчетание от букви не може да предаде този очарователен говор, но посветеният читател с лекота би си представил звученето му, което в конкретния случай не бива да бъде свързвано с вулгарност или суета. Този слаб, болнаво блед, поразителен млад мъж с превъзходна глава и широки рамене, с изражение на мрачна решителност и упорит ентусиазъм и с провинциална солидност, се явява, като представител на пола си, най-важният герой в моя разказ и играе активна роля в събитията, които съм се наел да опиша донякъде. И все пак умолявам читателя, който харесва пълнокръвни образи, който желае да чете не само с разума, а и със сетивата си, да не забравя, че този мъж удължаваше съгласните и гълташе гласните, че бъркаше и най-неочаквано вмязваше или изпускаше по нещо и че в

говора му нахлуваше нещо жарко и просторно, почти африканско по своето пишно, разтапящо звучене, напомнящо ширнала се памукова нива. Госпожа Луна не бе способна да забележи всичко това, иначе не би отвърнала тъй шеговито на въпроса му: – А някога изглеждате ли различно?

Госпожа Луна се държеше свойски, непоносимо свойски.

Базил Рансъм се поизчерви.

– О, да, на вечеря обикновено нося револвер и ловджийски нож.

Неопределено повдигна шапка – мека черна шапка с ниско дъно и широка права периферия. Госпожа Луна искаше да разбере с какво се занимава той. Настани го да седне и го увери, че сестра ѝ го очаква и че ще съжалява от дън душа – особено каквато е фаталистка, – ако той не остане за вечеря. Много жалко, че се налагало самата тя да излезе, но в Бостън човек трябвало охотно да приема отправените му покани.

Олив също щяла да ходи някъде след вечеря, но той да не се притеснявал, можел да я придружи, стига да иска. Не било забава – Олив не си падала по забавите, – а от онези странни събрания, които толкова обичала.

– Какви събрания имате предвид? Говорите, все едно са вещерски сборища в Брокън.

– Ами то си е така, там всички са вещици и магьосници, медиуми, спиритисти и гръмогласни радикали.

Базил Рансъм я гледаше втренчено и жълтото пламъче в кафявите му очи припламна по-силно.

– Да не намеквате, че сестра ви е гръмогласен радикал?

– Радикал ли? Тя е якобинка, нихилистка. Според нея всичко е неправилно. Добре е да го знаете, ако ще вечеряте заедно.

– Да му се не види! – промърмори младият мъж неопределено и се облегна на стола си със скръстени ръце.

Изглежда госпожа Луна с умен и скептичен поглед. Беше доста симпатична: къдриците ѝ напомняха гроздове, тесният ѝ корсаж сякаш се пропукваше от нейната жизненост, а изпод твърдите гънки на фустата ѝ се подаваха пълнички стъпалца върху остро тооче. Тя беше привлекателна и наперена, особено второто.

Базил със съжаление обмисляше казаното от нея, но се отдаде на мислите си мълчаливо или поне известно време не продума, докато оглеждаше госпожа Луна и вероятно се чудеше какви разбирания изповядва тя, след като е толкова различна по нрав от сестра си. Много неща озадачаваха Базил Рансъм, Бостън беше пълен с изненади, а той беше човек, който обича да вниква в нещата. Госпожа Луна слагаше ръкавиците си – Рансъм не беше подозирал, че са толкова дълги, и се зачуди как изобщо ще се задържат без ластик над лактите.

– Е, би трябвало да се досетя – обади се той накрая.

– Какво да се досетите?

– Ами че госпожица Чансълър ще бъде всичко, което казвате. Отраснала е в този реформаторски град.

– О, не е заради града, просто Олив Чансълър си е такава. Би реформирала и Слънчевата система, ако се докопа до нея. И вас ще реформира, ако не внимавате. Такава я заварих, когато се върнах от Европа.

– Били сте в Европа? – попита Рансъм.

– Да, за бога! А вие не?

– Не, никъде не съм ходил. А сестра ви?

– Да, за около час-два. Изобщо не ѝ хареса. Ако има как, ще я премахне. Не знаехте ли, че съм била Европа?

Госпожа Луна продължи да разказва с леко огорчения тон на жена, установила, че известността ѝ си има граници.

Рансъм едва не изтърси, че допреди пет минути не е подозирал за съществуването ѝ, но си спомни, че не е пристойно един джентълмен южняк да разговаря така с дама, затова се задоволи с признание на своето „беотийско“ невежество (харесваше му елегантната фраза). Изтъкна, че идва от област, където нямат високо мнение за Европа, и че той винаги е смятал, че госпожа Луна живее в Ню Йорк. Последната забележка направи наслуки, защото, естествено, не бе правил никакви предположения относно госпожа Луна. Дребната лъжа обаче само го изложи още повече.

– След като сте мислели, че живея в Ню Йорк, защо не дойдохте да ме посетите, за бога? – попита дамата.

– Ами, виждате ли, не излизам много, освен по дела.

– Имате предвид съдебни дела ли? Тук всеки има професия! Много ли сте амбициозен? Такъв ми изглеждате.

– Да, много – отвърна Базил Рансъм с усмивка и с любопитната женствена мекота, с която един джентълмен от Юга изговаря това наречие.

Госпожа Луна обясни, че е живяла в Европа няколко години – откакто съпругът ѝ е починал, – но се е прибрала у дома преди месец заедно с момченцето си, единственото, което ѝ е останало на света, и в момента гостувала на сестра си, която, разбира се, била най-близкото ѝ същество след детето.

– Ала не е същото – изтъкна тя. – С Олив имаме много противоречия.

– А със сина си явно нямате – отбеляза младият мъж.

– О, не, с Нютън винаги сме на едно мнение!

Госпожа Луна добави, че сега, след като се е върнала, просто не знае какво да прави. Това било най-неприятното на завръщането – било като прераждане, ала на почтена възраст... като да започнеш живота си наново. Не проумяваш дори защо си се върнал. Някои хора настоявали тя да прекара зимата в Бостън, обаче не можела да го понесе – със сигурност не това била причината за завръщането ѝ. Може би трябвало да наеме къща във Вашингтон – Рансъм бил ли чувал за това градче? Построили го по време на отсъствието ѝ. Освен това Олив не я искала в Бостън и го заявила, без да се церемони. Това ѝ било хубавото на Олив – не обичала с нищо да се церемони.

Базил Рансъм се надигна точно докато госпожа Луна изричаше последното си твърдение, защото в стаята неусетно бе влязла млада жена, която се закова на място, когато чу тези думи.

Стоеше и гледаше внимателно и доста сериозно господин Рансъм и по устните ѝ играеше сянка от усмивка – едва доловима, само колкото да разведри естествената сериозност на лицето ѝ. Като тънък лунен лъч върху стената на затвор.

– Ако е вярно, не се налага да се извинявам, задето съм ви накарала да чакате.

Гласът ѝ беше тих и приятен – култивиран глас – и жената протегна слабата си бяла ръка към своя посетител, който отбеляза с известна тържественост (чувстваше се малко виновен като съучастник в недискретността на госпожа Луна), че е изключително радостен да се запознае с нея. Забеляза, че дланта на госпожица Чансълър е хладна и отпусната – тя просто я пхна в неговата ръка, без изобщо да стисне. Госпожа Луна обясни на сестра си, че фриволността на думите ѝ се дължи на факта, че посетителят е техен роднина, макар че явно не знае много за тях. Тя не вярваше някога да е чувал за самата нея, госпожа Луна, макар да се бе престорил, че е, както подобава на истински благородник от Юга. Добави, че вече трябвало да тръгва, виждала каретата, и че в нейно отсъствие Олив можела да я опише както си поиска.

– Казах му за радикалните ти възгледи, а ти, ако щеш, го убеждавай, че съм същинска Езавел. Опитай да го превъзпитаеш – човек от Мисисипи със сигурност е пълен с недостатъци. Ще се прибере много късно – отиваме на театър, затова ще вечеряме рано. Довиждане, господин Рансъм – продължи госпожа Луна и вдигна наметката си от бели

пера, която направи хубостта ѝ още по-пищна. – Надявам се да поостанете, за да може сам да ни прецените. Искане ми се да се запознаете и с Нютън, той е малък аристократ и съветите ви за него ще ми бъдат полезни. Само утре ли ще останете? Но защо, каква полза? Е, напомням ви да ме посетите в Ню Йорк, със сигурност ще прекарам там част от зимата. Ще ви изпратя картичка, няма да ви се размине. Не ме изпращайте, сестра ми има предимство. Олив, защо не го заведеш на женското си сборище?

Фамилиарността на госпожа Луна се простираше дори до сестра ѝ. Мимоходом отбеляза, че госпожица Чансълър се е издокарала като за пътешествие по море.

– Радвам се, че моите разбирания не влияят на вечерното ми облекло! – заяви тя от прага. – Хората, които се опасяват да не изглеждат лекомислено, отделят огромно внимание на облеклото си!